1849. N°. ZEGEL

LEYDSCHE COURANT

De Courant wordt Maandag, Woensdag en Vrijdag uitgegeven. Die van Maandag komt des Zaturdag avond.

MAANDAG, 17 DECEMBER.

De Prijs der Courant is ƒ 12 in het jaar; de afzonderlijke nommers worden tegen 10 Centen afgegeven.

Inwisseling der 25-Cents-stukken.

Wij zijn verzocht aan het Publiek te berigten, dat de oude **VIJFSTUIVERS-STUKKEN**, *Maandag* en *Dingsdag* aanstaande nog aan alle Lands-Kantoren kunnen worden ingewisseld.

BINNENLANDSCHE BERIGTEN.

LEYDEN, 15 December.

Bij Koninklijk besluit van den 11den dezer is aan Jhr. Mr. J. C. Bloys van Treslong Prins, oud-lid van het voormalig Geregtshof alhier, een pensioen verleend van ƒ 1000.

— Bij de herstemming tot benoeming van een afgevaardigde voor de Tweede Kamer der Staten-Generaal in plaats van Mr. J. R. Thorbecke, tot Minister van Binnenlandsche Zaken benoemd, zijn uit het 1ste Hoofddistrict der Provincie Zuid-Holland, bestaande uit de Gemeenten Leyden, Soetermeer en Voorschoten, opgekomen 421 personen, zijnde uit de Stad 27, uit Soetermeer 3 en uit Voorschoten 5, te zamen 35 afwezig gebleven.

De uitslag der stemming was: Mr. J. M. de Kempenaer 206; J. A. de Fremery 210; en blanco 5. De volstrekte meerderheid alzo 109 stemmen zijnde, is de Heer Johannes Andreas de Fremery, Lid van den Raad dezer Stad, benoemd.

— Het Concert door de zoo van wege hare kunstlievende als van hare welwillendheid bekende muziekvereeniging van H. H. Studenten, onder de spreuk: *Semper Crescendo*, den 11 December ll., ten behoeve der Algemeene Armen gegeven, heeft, na aftrek der onkosten à ƒ 239.04 zuiver opgebragt de som van ƒ 473.46.

— Met genoegen vernemen wij dat onze Stadgenoten D. H. Schuytlen & Comp., Uitvegters enz., aannemers zijn geworden van de ijzeren brug die te Dordrecht over de Oude Haven zal worden gelegd, en dat zij bereids een aanvang met die werkzaamheden gemaakt hebben, waarop wij de ondernemers den besten uitslag wenschen, te meer daar wij onderrigt zijn, dat hun hoofddoel in deze slechts was, om gedurende dezen winter aan hunne werklieden werk te verschaffen.

— Te Amsterdam zijn den 10den voor het eerst twee baartjes Californisch goud aan de markt gebragt, 600 oncen zwaar, aangevoerd door de Handelmaatschappij.

'sGRAVENHAGE, 15 December.

Z. M. heeft bij besluit van den 11den dezer goedgevonden:

1°. aan de tot de tweede en derde Balische expeditiën (1848 en 1849) behoord hebbende militairen en schepelingen van de land- en zeemagt, in het algemeen, Zijne tevredenheid te betuigen over hunnen bij die gelegenheden betoonden moed en volharding, met bepaling dat daarvan bij afzonderlijke dagorders, zoo in Indië als in Nederland, melding zal worden gemaakt;

2°. te bepalen dat het vaandel van het 7de bataillon infanterie in Oost-Indië zal worden versierd met het teeken der Militaire Willems-Orde, ter zake van de bijzonder uitmuntende diensten, door dat bataillon bewezen bij het ontrekken en aanvallen der versterkingen van Djaga Raga, op den 15den en 16den April 1849, en dat hiervan alsmede bij afzonderlijke dagorders, zoo in Indië als in Nederland, zal worden kennis gegeven;

3°. tot Ridders van de Militaire Willems-Orde 3de klasse te benoemen:

a. Bij de Zeemagt: den Ridder 4de klasse J. F. D. Bourlius, Kapitein ter Zee, met gelijktijdige benoeming tot buitengewoon Adjudant van Z. M.

b. Bij de Landmagt: de Ridders 4de klasse A. H. W. Baron de Kock, Luit.-Colonel der infanterie, sedert eervol ontslagen, en thans Resident van Djokjokarta; C. A. de Brauw, Luit.-Colonel der infanterie, met gelijktijdige benoeming tot buitengewoon Adjudant van Z. M., speciaal als eene eervolle onderscheiding ter zake van zijn uitmuntend gedrag als aanvoerder der kolonne van het 7de bataillon infanterie; T. Poland, Luit.-Colonel der infanterie; A. Meis, Luit.-Colonel der artillerie; J. Vertholen, Majoor der artillerie, Adjudant van den Gouverneur-Generaal over Nederlandsch Indië; F. J. Borg, Majoor der infanterie; W. A. Kuyck, Majoor der artillerie; S. von Stampa, Ritmeester der cavalerie, en E. C. F. Happee, Kapitein der infanterie.

Voorts zijn nog 127 krijgslieden van hoogeren en lageren rang tot Ridders der orde van de 4de klasse benoemd, en tot Ridders der Orde van den Ned. Leeuw, de Colonel der Inf. Gouverneur van Sumatra's Westkust J. van Swieten; alsmede de Officieren van Gezondheid J. W. Kelk, A. Syrier, W. Peters, P. Bleeker, C. J. Serlé, K. L. Meyer en C. Loeffler, alsmede de Officieren van Administratie J. Jeckel, M. van Weddingen en de politieke Agent op Bali G. M. Lange.

Voorts heeft Z. M. bepaald, dat behalve de algemeene bovenbedoelde tevredenheids-betuiging bij afzonderlijke dagorders in Indië en Nederland EERVOL zullen worden vermeld de in de *Staats-Courant* van Vrijdag ll. vermelde krijgslieden van de Zee- en Landmagt, van hoogeren en lageren rang, ten getale van 240.

Nog vermeldt de *St. Ct.* de benoeming door Z. M. bij gelegenheid zijner troonsbeklimming van 27 verschillende ambtenaren en krijgslieden, zoo in Oost als West-Indië, tot Ridders der Orde van den Ned. Leeuw.

Terwijl eindelijk nog bij besluiten van den 11den dezer, tot Ridders dier orde zijn benoemd: de Officieren van Gezondheid in Indië, F. Engelken, ter zake van zijn gedrag op den 3den Maart ll. in het Palembangsche (Sumatra), en F. A. Rothe, O. G. J. Mohnike en J. P. Kocken voor hunnen ijver bij de epidemie op Java, en voorts nog benoemd tot Ridders der genoemde Orde de Heeren H. E. von Norman, Kapitein en C. Fries, Luitenant bij de Zweedsche Artillerie.

— Z. K. H. de Erf-Groot-Hertog van Saxen-Weimar Eisenach, is gisteren avond van het Kasteel Biljoen in de Residentie aangekomen: het verblijf van Z. K. H. zal echter van slechts korten duur zijn.

— Heden heeft het Provinciaal Geregtshof in Zuid-Holland, onder voorzitterschap van Mr. J. A. Philipse, uitspraak gedaan in zake A. J. E. van Bevervoorden, opposant, in cas van verjaring van eene veroordeeling van zes maanden gevangenis, ƒ 1000 boete en ontzegging zijner burgerschapsregten gedurende 10 jaren; het Hof heeft hem in een gemotiveerd arrest verklaard goed opposant.

— Bij de Kamer van Vertegenwoordigers in Luxemburg is den 4den een wetsontwerp ingekomen, om de Regering te machtigen, in onderhandeling te treden met eene maatschappij tot het aanleggen van een spoorweg van Arlon naar den Moezel, en haar eene rente van 3 p. ct. te verzekeren.

— In het Keurhessische stadje Bockenheim, overleed den 8den dezer de Majoor in Nederlandsche dienst von Gagern.

Tweede Kamer der Staten-Generaal.

Zitting van Donderdag 13 December.

De Heer Borret vangt aan, dat hij het pligt heeft geacht, om, hoe grievend dit voor hem was, volgens de inspraak van zijn geweten, het aangevoerde door den Heer Dommer van Poldersveldt te ondersteunen. Dien doordrongen zegen Spr. van, en geheel instemmende met de behartigingswaardige waarheid, dat verdraagzaamheid eene deugd in het burgerlijk leven en een pligt in den staatkundigen werkkring is, verlangt hij aan dien pligt getrouw te blijven, en ware men er niet jaren achtereen in het oogloopend van afgeweken, wij zouden geene klagten hebben aangeheven; dier en ining pligtgevoel heeft ons genoodzaakt; men heeft onze bedoelingen miskend, wij willen geen verbittering opwekken. Wij spraken alleen voor regt en billijkheid, wij blijven Nederlanders, aan wie de belangen van het Vaderland na ter harte gaan. Onderzoek van onze klagten, en zijn ze ongegrond of overdreven, overtuig ons dan, maar laat ons dat regt wedervaren, dat wij de eer, het geluk en den voorspoed des Vaderlands bedoelen. Ik moest, zoo besluit Spr. de inleiding zijner improvisatie, ik moest dit hier verkondigen, om ons voor altijd te zuiveren van onverdienden blaam. Alsnu gaat Spr. over tot de rede van den Heer Groen van Prinsterer, die gezegd heeft: »Vertrouw toch niet te veel op die tabellen; Spr. wil dit niet betwisten, maar dat maakt geen verschil in het *resultaat*. Noch kunnen die enkele ommaanwijzingheden de bewijskracht van het feit verzwakken. Omtrent de verhouding van de verdeeling van dubben, zeide de Heer Groen, dat dit geen bewijs levert, men kon er soms het tegendeel uit bewijzen; zie maar op onze Kolonien, daar is de verhouding tusschen Katholieke en Protestantsche geestelijken, naar gelang van de bevolking, ver in het voordeel der Katholieken. Maar wat moet dat voorbeeld bewijzen? Hebben wij ons tegen de aanstelling van meerderen verzet? Dergelijke op *zich zelf* staande feiten bewijzen niets tegen onze *algemeene* klagten. Spr. keert nu van Java naar het Moederland terug.

De Heer Gr. heeft onzen exceptionelen toestand aangenomen als een historisch feit? Maar ik vraag, *amdat* wij lang verdrukt zijn, kan dat nog de uitsluiting van het oogenblik wettigen? die vroegere verdrukking had ons juist moeten vrijwaren tegen latere onbillijkheid. Maar, heeft een ander Spr. gevraagd, waartoe die klagten; wat nut hebben ze? Maar dat is een verkeerd begrip. Dat argument zou kracht hebben als ze *ongegrond* waren, maar uit waarheid kan nooit dwaling ontstaan; en..... dat wij hadden moeten zwijgen, omdat het toch onvruchtbaar zou blijven, — daarin hoop ik dat die Spr. zich zal hebben vergist; anders toch zou het heil des Vaderlands weinig gewaarborgd zijn, en wij verwachten in alle geval eene betere toekomst. Onze rede had geen doel om een blaam te werpen op het afgetreden Ministerie; veel min was zij een uitvloeisel van wantrouwen tegen het tegenwoordig bewind; wij vertrouwen dat dit onze klagten niet onverhoord zal laten en onderzoeken. Zoo vragen wij niets ongrondwettigs, maar eischen regtvaardigheid. Hebben vorige Regerangen bij het begeven van bedieningen gevraagd naar geloofsbelijdenis, dit bestuur zal er ook na vragen, ten einde ons te geven de te lang teruggehouden gelijkheid, zonder daardoor te willen eene ponds-ponds gewijze verdeeling, maar eene grondwettige gelijkheid.

De Heer Groen van Prinsterer die eene motie van orde wil voorstellen, daarop nederkomende of hij den Heer Borret nu of later zal mogen beantwoorden, lokt daardoor rene woordenwisseling uit. Aangezien er echter nog andere sprekers zijn ingeschreven, zullen deze eerst het woord voeren.

De Heer van Nispen van Sevenaer had geen plan over de begrooting het woord te vragen. Hij had een crediet-wet verlangd, doch heeft geene bezwaren om tegen de wet te stemmen, maar naar hetgeen gisteren is gebeurd, acht hij zwijgen met zijnen pligt strijdig. Ik heb, zegt hij, uitdrukkingen gehoord die ik ernstig moet afkeuren. Doch hij vond de klagten volkomen gegrond. Ik houde het er voor, dat eene gezonde staatkunde en de hoogste belangen van het land gebiedend vorderen, dat daaromtrent een andere weg worde gevolgd en allengskens deze grieve uit den weg geruimd worde. De spreker van gisteren (de Heer Groen) heeft van vonken gewaagd, die gevaarlijken brand zouden kunnen verwekken, maar ik vraag het elken kalmen beoordeelaar, der door dien spreker gisteren gebezigde woorden, of bij zoodanige vrees het goed is, om evenzeer vonken over de gistende stoffen te verbreidden. Ik zal tegen historische herinneringen geene historische herinneringen overstellen, tegenover indrukken bij een gedeelte des volks bestaanden, niet wijzen op indrukken, herinneringen, levendig in het geheugen van een ander gedeelte van dat volk; ik zoude dan toch doen, wat ik afkeur, en wil liever zwijgen en medewerken om die eensgezindheid en burgerlijke verdraagzaamheid, die eendragtige zamenwerking van allen, die het met het Vaderland wel meenen, te bevorderen, welke naar mijn oordeel niet zullen kunnen worden gemist en voor het behoud van hetzelve, dringend noodig zullen worden bevonden.

De Heer Bachiene zegt, de grief der Katholieken, in zoo verre zij wijst op eene wanverhouding in de getalen der ambtenaren van de onderscheidene gezindheden, in vergelijking met die der bevolking, steunt op cijfers en betreft alzoo eene daadzaak, die het onbillijk zou zijn te wederspreken. Ik bepaal mij bij de opmerking, dat het een regtvaardig gevolg is van den vroeger onregtvaardigen toestand, waarin al de Dissenters in iederen staat hebben verkeerd, alwaar eene heerschende kerk was gevestigd, en alzoo het beginsel van gelijkheid, of uitgesloten, of slechts onder velerlei beperking toegelaten was. Ik moet mijne Katholieke medeleden verzoeken, deze waarheid wel in het oog te houden, en ik bid mijne mede-Protestanten zich evenmin te ergeren, dat die klagten van eene belangrijke minderheid, die zich in vroegere jaren in haren eigen Vaderland gedrukt gevoelde, en bij wien het intreden van een nieuwen tijdkring die hoop op herstel heeft opgewekt, zich wat scherp en hevig ten aanzien van het verleden hebben doen hooren. Het is de gewone reactie eener vroeger gedrukte klasse van Ingezetenen. Laten wij, zoo als eene verstandige staatkunde tevens aanraadt, billijk zijn en de grief van zoo velen, *trapsgewijze en van lieverlede* weg nemen. Regtvaardigheid voor allen is het eenige, ware, Christelijke en grondwettige middel, dat vrede in de gemoederen, en rust in de zamenleving kan stichten en bevestigen. Men blijft in de dagelijksche zamenleving soms te veel van elkander afgescheiden, en van daar wantrouwen en wederzijdsche miskenning. Geene vrees voor wegdringing of latere overheersching houde van het plegen van onregtvaardigheid terug. Hij hoopt, dat de beraadslaging op dit punt alsnu moge eindigen, en dat alle afgevaardigden nimmer mogen vergeten, dat zij Nederlanders zijn, en als zoodanig vele gemeenschappelijke belangen hebben. Zoo zal dan niemand, in tijden van nood, met over elkander geslagen armen, het onheil des Vaderlands aanschouwen; maar goed en bloed voor hetzelve veil hebben, zoo als ieder betaamt.

De Heer Fokker doet alsnu eene motie van orde om de discussien te sluiten, nadat de Ministers gesproken zullen hebben, ten einde, daar besluiting toch aan de orde van den dag is, ook tijd uit te winnen. 25 Sprekers hebben reeds 't woord gevoerd, 40 zouden 't nog kunnen doen en wel elken tweeden male. Sommige leden die daarin een gevaarlijk antecedent zien, vooral als het de strekking zou hebben om den leden de gelegenheid te benemen na de Ministers te spreken, bestrijden die motie, waarna met 48 tegen 13 stemmen besloten wordt tot voortzetting der discussien, en erlangt mitsdien de Heer Groen van Prinsteren het woord.

De Heer Groen v. Prinsterer heeft steeds eene volkomene onpartijdigheid in acht genomen, altijd gedachtig aan het schoone gezegde van een Katholijk afgevaardigde, »dat hij de regten der R. Kath. nog met meer kracht zou verdedigen indien hij Protestant ware," en zonder te treden in de bewijskracht der tabellen of statistieken, waaromtrent het Ministerie welligt eenige opheldering zal kunnen geven, wenscht hij dat regt en billijkheid geschiede overeenkomstig de Grondwet. Maar, als de klagten der Katholijken in verband gebragt worden met beginselen die gevaarlijk zijn voor de rust des Vaderlands, dan moet hij spreken en het grondwettig beginsel handhaven. Wat zegt art. 166 Gw.? »De belijders der onderscheidene godsdiensten genieten allen gelijke burgerlijke en burgerschapsregten, en hebben gelijke aanspraak op het bekleeden van waardigheden, ambten en bedieningen." Maar nu moet men altijd de zaak omkeeren, en zeggen dat men juist op de belijdenis letten moet, en niet spreken van eene proportionele benoembaarheid, dat is onbehoorlijk en ongegrond. Als gij het vooroordeel geheel wilt doen verdwijnen, verbeter dan uw toestand, verbeter uw onderwijs, munt uit door verdiensten en talenten, en dan zult gij zien, dat niet enkel in een gewest waar eene talrijke Katholijke bevolking is, vele bedieningen door Katholijken worden bekleed. Hij heeft het betreurd sommige uitdrukkingen door een spreker uit Gelderland te hebben gehoord, die de mogelijkheid voorstelden van *inertie* op een oogenblik van gevaar. Dat is verkeerd. Men moet niet zeggen, dat de tijd zou kunnen geboren worden, dat jeugdige mannen met de armen kruislings over elkander geslagen, het gevaar des Vaderlands lijdelijk zouden aanstaren, en het was daarom zeer gepast wat een ander spreker (Borret) te dien aanzien zoo juist heeft opgemerkt, dat men in zulke oogenblikken, als een man, voor de veiligheid van het Vaderland en het belang van den Koning moet waken. Miskent, mistrouwt toch mijne bedoelingen niet, ze zijn opregt. Als Vertegenwoordiger des Volks, en wat er ook zij van mijn individueel standpunt, en als tolk van een groot deel onzer landgenooten, zeg ik: wij die prijs stellen op onze eigen regten, wij willen opregtelijk toenadering, en vergeet niet, dat wij hebben drieërlei gemeenschap: gemeenschap van Grondwet, gemeenschap van geloof, maar ook gemeenschap van gevaar; want, we moeten het oog ook rigten naar het Buitenland, naar Duitschland en Frankrijk, en wij beleven de tijden dat ieder wordt uitgekreten voor een pietist of een mystiek, die nog eenig geloof heeft aan Openbaring en een levenden God! Dezelfde behoeften aan toenadering worden ook geproclameerd, door uwe grootste mannen, door Montalembert, in Frankrijk, door Radowitz in Berlijn.

Z. Exc. de Minister van Financien stelt zich de behandeling voor van eenige punten meer van financielen aard. Hij kan verklaren, dat hij volstrekt op geene godsdienstige gezindheid let, wanneer het de bekleeding van ambten of bedieningen aangaat, en hij meent daarvan menig bewijs te hebben geleverd. Met statistieke tabellen moet men voorzigtig wezen. Als een bewijs, dat de verhouding van het getal R. Kath. ambtenaren, niet zoo ongunstig is, als men soms voorgeeft, kan strekken, dat bijv. in Noord-Brabant het getal ambtenaren der belastingen 520 bedraagt, waarvan er 246 tot de R. Kath. gezindheid behooren. Men ziet niet naar geloofsbelijdenis, maar naar verdiensten. Is men ergens van die regtvaardige beginselen afgeweken, en mogt men het kunnen aantoonen, dan zal het hem aangenaam zijn de feil bij de eerste gelegenheid, die zich mogt voordoen, te herstellen, doch natuurlijk niet door eene nieuwe onregtvaardigheid te begaan.

NB. Zie voor het vervolg dezer beraadslagingen het *Bijblad*, dat bij dit Nommer wordt uitgegeven.

BUITENLANDSCHE BERIGTEN.

ENGELAND.

LONDEN, 12 December.

Er zijn twee groote Oost-Indievaarders verongelukt, de Emily van 500 en de Hanover van 700 ton; de bemanning van het laatste schip is op één man na verongelukt.

— Te Manchester is Zondag 11. de groote werkplaats van machinerien van de Heeren Lillie and Sons afgebrand; de schade bedraagt 28,000 £, en 400 arbeiders zijn daardoor buiten werk.

— Het Nederl. stoomschip Willem I, hetwelk Prinses Marianne der Nederl. naar Sicilie heeft gebragt, is in het Engelsche kanaal door zulke zware stormen overvallen, dat het in gevaar van te vergaan verkeerde, dewijl onder andere schade een der raderkasten werd weggeslagen. Gelukkig had het op 8 dezer Portsmouth weten te bereiken, van waar het den 10den naar Texel is vertrokken.

BELGIE.

BRUSSEL, 13 December.

De Minister van Financien heeft aan den Koning een overzigt van den handel in 1848 aangeboden, waaraan wij het volgende ontleenen:

De invoeren van Nederland beliepen volgens de opgaven van 1833, 38,600,000 fr. en de uitvoeren der waren 32 millioen fr.; in 1848 zijn deze cijfers 37,900,000 en 26,600,000 geweest, makende dathalve een verschil van 11,300,000 fr., hetwelk in eerstgenoemd jaar steeds 5,600,000 fr. beliep.

De invoeren leveren, bij vergelijking tegen 1847, 1 pCt. vermindering en bij vergelijking tegen het gemiddeld bedrag in vijf jaren, 9 pCt. vermeerdering op.

De artikelen hebben voor 11,600,000 fr. uit grondstoffen, voor 25,900,000 fr. uit verschillende artikelen en voor 1,100,000 fr. uit gefabriceerde voorwerpen bestaan; deze cijfers waren in 1847 10,800,000, 26,800,000 en 1,300,000 fr.

De invoer van koffij, vee, boter, thee, paarden, en raap- en lijnkoeken heeft afgenomen; die van onbereide tabak, ruwe suiker, wol en indigo toegenomen.

Bij vergelijking tegen 1847, levert de uitvoer van Belgische producten eene vermindering op van 5 pCt., terwijl bij het gemiddelde jaarlijksche cijfer over vijf jaren, met 9 pCt. te boven gaat. Deze producten zijn als volgt te verdeelen, als 9,100,000 fr. grondstoffen, 2,700,000 fr. onderscheidene artikelen en 21,200,000 fr. gefabriceerde voorwerpen. In 1847 waren de cijfers 10,700,000, 1,000,000 en 22,800,000 fr.

Aanmerkelijke vermindering was waar te nemen op katoenen stoffen, linnen, machines, steenkolen, glaswerk en zink; daarentegen vermeerdering op de granen, het vee, de ruwe katoen, gebreide goederen, spijkers en kopere [illegible]

— Volgens den ingediendien staat der financiën op 1 September 1849 blijkt dat de uitgaven voor dit jaar zijn geraamd op fr. 114,446,843,60, de opbrengsten op fr. 114,631,504,54. Zijnde alzoo meer opbrengst dan uitgaven fr. 184,660,94. Het oorspronkelijk kapitaal der geconstitueerde schuld, zoo gewoon als buitengewoon, was fr. 811,320,928.14, hiervan is geamortiseerd voor fr. 195,979,064.89, blijvende alzoo nog te amortiseren fr. 615,341,907.25.

FRANKRIJK.

PARIJS, 14 December.

De President der Republiek heeft aan Bou Maza, wien hij tijdens zijn bezoek op het kasteel van Ham de vrijheid gegeven had om in de stad rond te wandelen, thans de gehcele vrijheid geschonken.

— Nadat de zitting van gisteren tot vier ure door allerlei aanmerkingen op het proces-verbaal en op de indiening van een ontwerp door den Minister van Onderwijs, over de benoeming en afzetting der gemeente-onderwijzers, vrij oproerig was geweest, heeft de Heer Montalembert een rede uitgesproken tot verdediging van de voorgedragen belastingwet op de dranken. Men denkt dat die wet met 50 à 60 stemmen zal doorgaan.

— Den 15den zal de algemeene jaarlijksche jagt op de ratten in de hoofdstad weder geopend worden; men schat het aantal dier ongedierte op 120 à 150,000. De stadsregering heeft 100 fr. gesteld op iedere 1000 stuks die gevangen worden.

— Het dagblad *le Peuple*, dat slechts 8 maanden bestaan heeft, heeft in dien korten tijd 18 processen doorgestaan, en zijne redacteurs zijn tot 31,800 fr. boete en 34 jaren en 2 maanden gevangenisstraf verwezen.

— Het personeel der zeemagt in Spanje bestaat thans uit 225 officieren, 1033 mariniers en 4949 matrozen. Er zijn 1 linieschip, 5 fregatten, 6 korvetten, 8 brikken, 15 stoomschepen. Deze schepen hebben te zamen 721 stukken geschut.

ITALIE.

ROME, 4 December.

De aanstaande terugkomst van den Paus wordt weder veel minder waarschijnlijk. De Generaal Baragay is dezelfde met meer als in 't begin. Zijne hooggaande eischen doen zaden van oneenigheid ontkiemen, wier verdere ontwikkeling oorzaak zal zijn dat de Paus vooreerst nog niet zal terugkeeren.

Olschoon het vertrek der Spaansche troepen bepaald blijft, spreekt men toch van het achterlaten van een sterke lijfwacht voor Z. H.

PRUISSEN.

BERLIJN, 12 December.

De Regering heeft 20,000 thl. voorgeschoten, ter betaling van de soldij aan de manschap der Duitsche marine, welke dreigde weg te loopen, indien men haar niet betaalde. Een deel der vloot is de Hanoversche haven Geestemunde binnengeloopen; de overige schepen bevinden zich nog te Brake.

— Te Halle studeren thans 652 jongelieden; namelijk 348 in de Godgeleerdheid, 158 in de Regtsgeleerdheid, 85 in de Geneeskunde en 61 in de Wijsbegeerte.

KAAP DE GOEDE HOOP.

Van Pieter Mauritsburg wordt van 7 September het volgende omtrent de kolonie Natal geschreven: Smeden, timmerlieden, schrijnwerkers, metselaars, enz. ontvangen *f* 4,50 en meer daags, en zelfs van eenvoudige boerenknechts is het dagloon *f* 3.60; 3 of 4 dienstmaagden, die zich onder een 100 tal landgenooten bevonden welke met mij hier aankwamen (zegt de briefschrijver), hebben terstond diensten gevonden tot *f* 240 à *f* 360 jaarlijksch loon; en nog dorpen huisgezinnen zijn er die wenschen zouden, bedienden op zulke voorwaarden te kunnen verkrijgen.

IJzer is hier allerwege in overvloed; op 18 mijlen van hier vindt men lood en op 100 mijlen afstands bij de Klipplaat, steenkolen van goede hoedanigheid. Niets schijnt hier te ontbreken dan handenarbeid en kapitaal; want de grond is overigens voor allerlei kweeking geschikt.

STADSBERIGT.

DE BURGEMEESTER DER STAD LEYDEN, brengt bij deze ter kennis van de Ingezeten dezer Stad, dat bij volstrekte meerderheid van stemmen tot Lid van de Tweede Kamer der Staten-Generaal in het 1ste Hoofddistrict der Provincie Zuid-Holland is gekozen de Heer JOHANNES ANDREAS DE FREMERY, Lid van den Raad dezer Stad, en dat afschriften der Processen-Verbaal van stemopneming ter Secretarie dezer Stad zijn nedergelegd ter inzage van de Ingezetenen, in overeenstemming met het bepaalde bij art. 21 van het voorloopig Kiesreglement.

Leyden, den 14 December 1849.

De Burgemeester voornoemd,

DU RIEU.

BURGEMEESTER EN WETHOUDERS DER STAD LEYDEN, —

Gehad hebbende het verzoek van FLORENS VAN DE WAELE, *Veeren Beddenbereider*, wonende binnen deze Stad, strekkende tot bekoming der vereischte vergunning, om in een Huis staande en gelegen alhier aan de Toornsteeg, Wijk I, No. 49, *rood*, eene *Slagterij* te mogen uitoefenen:

Gelet op Z. M. besluit van den 31sten Januarij 1824, rakende vergunningen ter oprigting van sommige Fabrijken en Trafijken;

Brengen bij deze ter kennis van alle daarbij belanghebbenden, dat tot het hooren der Eigenaars en Bewoners van de naastbijgelegene en belendende Panden, ten opzigte der Informatien *de Commodo et Incommodo*, door Burgemeester en Wethouders zal worden gevaceerd op Maandag den 17den December aanstaande, des middags ten twaalf ure; zullende de belanghebbenden verpligt zijn, hunne bezwaren tegen opgemeld verzoek op dien tijd in te brengen, terwijl bij verzuim daarvan zij gehouden zullen worden, zich tegen de inwilliging van hetzelve niet te hebben verzet.

Burgemeester en Wethouders voornoemd,

DU RIEU.

Leyden, 12 December 1849.

Ter ordonnantie van dezelve,

v. PUTTKAMMER.

KERKNIEUWS.

AMSTERDAM, 11 December. Heden avond werd door den Breeden Kerkeraad der Waalsche gemeente alhier, ter vervulling der vacature, zullende ontstaan door het emeritaat van den Wel Eerw. zeer Gel. Heer C. G. Merkus, het volgend viertal gemaakt, alph. gesteld: DD. Deleman, te Zwolle; van Goens, Theol. Dr. te Leyden; Guy, te Groningen, en Marcus, te Rotterdam.

— Door den Kerkeraad der Hervormde Gemeente te Katwijk aan Zee, is aan den Ambachtsheer een tweetal Predikanten aangeboden: DD. Hentzepeter te Berkel en Beets te Heemstede; de laatste is door den Ambachtsheer gekozen.

— De Commissie der Waalsche Kerken, heeft met agreatie der Regering, na afgelegd examen tot de Predikdienst in Nederland toegelaten Ds. J. L. Roulet, uit Zwitzerland.

209de Staats-Loterij.

Trekking der Vijfde Klasse.

17de en laatste Trekking, No. 18523 een Premie van *f* 5,000.

ADVERTENTIEN.

Heden beviel van een ZOON, J. J. HEEMSKERK, geliefde Echtgenoote van

C. W. VAN DER POT.

LEYDEN, 13 December 1849.

LEYDSCHE SCHOUWBURG.

Onder Directie van den Heer A. PEETERS.

Maandag 17 December 1849. (No. 6.)

Tot sluiting van het Tooneel tot na het Kerstfeest.

Armoede en grootheid, Tooneelspel in 4 Bedrijven, naar het Hoogduitsch van *A. von Kotzebue*, in zeer vele jaren niet vertoond. Gevolgd door: ***Een bezoek te Bedlam,*** Blijspel met Zang in een Bedrijf, naar het Fransch van *Scribe*, door den Heer G. VAN BLEK. Nooit alhier vertoond.

Aanvang ten 7½ ure.

AANBESTEDING.

Op Vrijdag den 28sten December 1849, des middags ten 12 ure, zal, onder nadere approbatie van het Ministerie van Binnenlandsche Zaken, door Heeren Curatoren der Hoogeschool, te *Leyden*, in een der vertrekken van het Academie-Gebouw, op het Rapenburg, worden **Aanbesteed**

Het ONDERHOUDEN *van al de* GEBOUWEN enz. *toegenoemde* **Hoogeschool** *behoorende, benevens het verrigten van eenige* HERSTELLINGEN *aan dezelve, en zulks voor den tijd van een jaar, ingaande met den* 1sten *Januarij* 1850, *en eindigende den laatsten December deszelven jaars.*

Deze **Aanbesteding** zal geschieden bij *Inschrijving* en *Opbod.*

Het Bestek, op hetwelk de bovengemelde Aanbesteding zal plaats hebben, zal, boven en behalve aan het Locaal van Ministerie voornoemd, te *Gravenhage*, ter lezing liggen: te *Leyden*, in het Logement de Gouden Molen, op de Mare; bij J. Koreman, aan de Hoogewoerdspoort; in het Logement aan den Burg, en in den Paauw, aan de Koornbrug; te *Amsterdam*, in het Noord Hollandsche Koffijhuis, te *Haarlem*, in de Vergulde Druif, te *Rotterdam*, in de Remeid, te *Dordrecht*, in Bellevue, en te *Utrecht*, in den Doelen.

Zullende de noodige onderrigting te bekomen zijn bij den Architect der Hoogeschool J. HOLTZ, wonende op de Haarlommerstraat, te *Leyden*, en zal acht dagen voor de Besteding de noodige aanwijzing in loco geschieden.

De Ministers van Binnenlandsche Zaken,

THORBECKE.

DE COMMISSIE TOT REGELING VAN DEN GECOSTUMEERDEN OPTOGT,

te houden binnen *Leyden* door het Studenten-Corps

Junij 1850.

kennis bekomen hebbende, dat er bij sommige Boekhandelaars zijn, of reeds plannen zijn gemaakt van **BROCHURES, TEEKENINGEN, GEDENKPENNINGEN** enz., betrekking hebbende, hetzij op het Beleg van 's Hertogenbosch in 1629, hetzij op de Feestviering der Leydsche Studenten zelve, vermeent ter kennisse te moeten brengen van het Publiek, dat **alleen** die uitgaven door haar voor **echt** en **naauwkeurig** worden erkend, — zoowel van Brochures als van Platen enz., — welke met hare vergunning zullen worden uitgegeven bij

JACS. HAZENBERG CORNS. ZOON EN J. H. GEBHARD & COMP.,

Boekhandelaars te *Leyden*.

Tevens verklaart de Commissie van alle andere uitgaven de verantwoordelijkheid **niet** op zich te nemen. — Gemis aan welsprekendheid, wetenschappelijke behandeling, oppervlakkigheid, onvolledigheid en onnaauwkeurigheid kunnen bij de zoodanigen gebreken zijn, welke de Commissie vertrouwt zelve beter in staat te zijn te vermijden, bij alles wat **door haar of onder haar toezigt** in het licht zal komen.

Namens genoemde Commissie,
J. H. DE STOPPELAAR,
Comm.-Secretaris.

De Boekhandelaar C. A. VAN IMMERSEEL MOUNIER, op de Bloemmarkt te *Leyden*, heeft uitgegeven:

JAAR- EN ADRESBOEKJE

VOOR DE

STAD LEYDEN,

(*Derde Jaargang*), groot 82 bladzijden klein 8°., voor den geringen prijs van **15** Cents.

☞ Indien men zich eener goedkoope, goede en gemakkelijke Almanak wil aanschaffen, dan koope men deze veel vermeerderde en verbeterde uitgave, welke **dagelijks** tot groot gemak en nut, zoowel voor den Inwoner als Koopman strekken kan. Men behoeft den inhoud van het werkje slechts in te zien, om zich daarvan te kunnen overtuigen.

Tevens voorhanden:

Nieuw ontvangen **niet** bespeelde SPEELKAARTEN (*vol spel*) à 10 Cents, JASKAARTEN à 6 Cents, goede soort; STALEN PENNEN, van 25 Cents tot *f* 4.00 het gros, FABER POTLOODEN, SCHRIJF- en POSTPAPIER, Marmer-, effen geglansd-, Goud- en Zilver-PAPIER enz., in alle kwaliteiten en prijzen; fraaije VERJAARINGS- en NIEUWEJAARSBRIEVEN, SCHRIJFBOEKEN in alle soorten; fijne VISITE-KAARTJES, en vele andere Artikelen, te veel om hier te vermelden.

Ten Kantore van **N. HATHAAS**, te *Leyden*, zijn getrokken in de afgeloopen 208ste Staats-Loterij, als op

(.)	No. 11364	*f* 10,000.
»	6143	» 5,000.
»	0458	» 1,500.
»	11744	» 1,500.

No. 6130	*f* 1000.	No. 11859	*f* 1,000.
» 6676	» 1,000. Heel Lot.	» 14057	» 1,000.
» 9109	» 1,000.	» 14099	» 1,000.
» 11513	» 1,000.	» 14124	» 1,000.

en zijn wederom te bekomen **GEDEELTEN van KOOP-LOTEN** voor de 210de Staats-loterij, waarvan de *Eerste Klasse* een aanvang neemt op den 21*sten* *Januarij* 1850.

De Pillen van Holloway zijn een uitmuntend middel in gevallen van ziekte aan spijsvertering, alsmede gal- en leverziekten.

Alle gemelijke en bedenkelijke ongesteldheden, die uit het boven aangehaalde ontstaan (en welke te veel bekend zijn om alhier omschreven te mogen worden), zullen zonder moeite worden genezen, door eene matige dosis van dit onvergelijkelijk geneesmiddel, waarvan de werking zoo krachtdadig is, dat in weinige oogenblikken uitputten uitmuntend versterkt worden. Hetzelve verdrijft den gezuren reuk uit de keelholte op en bevordert de spijsvertering. In dit saizoen waarin de aansteekende ziekten zoo menigvuldig zijn, ware het raadzaam deze *Pillen* dikwijls te gebruiken; dezelven overtreffen elk ander geneesmiddel om gevaarlijke ongesteldheden te voorkomen.

Door het vermeerderd debiet zijn de prijzen als volgt:

Doosjes Pillen à *f* 0.90, *f* 2.10, *f* 3.30, *f* 4.75, *f* 13.50, *f* 23.00.
Potjes Zalf à *f* 0.50, *f* 2.10, *f* 3.30, *f* 5.15, *f* 15.00, *f* 25.00.

Te bekomen te *'s Hertogenbosch* bij J. STRAATMAN, alsmede te *London*, Strand 244, *Holloway's Etablissement*.

MAATSCHAPPIJ VOOR TOONKUNST TE LEYDEN.

De Leden worden genoodigd om de rekeningen met bijbehorende bescheiden van het geldelijk beheer der Maatschappij over 1848—1849, te komen bezien, op Dingdag den 18den December, des avonds van 7—8 uur, in de Schoolwoning op de Pieterskerkgracht.

De Commissaris Secretaris der Maatschappij,
LEEMANS.

PRIJS VAN DE BOTER AAN DE WAAG TE LEYDEN.

Zaturdag 15 *December*, per 100 Kilogr.

1ste Qualiteit van *f* 29 tot *f* 31. — 2de Qualiteit van *f* 25 tot *f* 28.

GRAANPRIJZEN AAN DE BEURS TE LEYDEN.

Zaturdag 15 *December*.

Oude Witte Tarwe *f* 8.50 tot *f* 8.00. Nieuwe Tarwe *f* 7.80 tot *f* 7.50. Oude Rogge *f* 5.00 tot *f* 4.80. Nieuwe Rogge *f* 4.80 tot *f* 4.50. Gerst *f* 4.20 tot *f* 3.80. Haver *f* 3.00 tot *f* 2.60. Paardeboonen *f* 4.50 tot *f* 4.20. Duiveboonen *f* 5.00 tot *f* 4.80.

BEURSPRIJS VAN SCHULDBRIEVEN.

VRIJDAG, 14 DECEMBER.

		Laatsten.	Hoogsten.	Gebleven.
NEDERLAND, Werkelijke Schuld à	2½ pCt.	55⅞	55½	55 1/16
Dito Certificaten		64	64½	64⅛
Dito dito		83¾	84	84 1/16
Amortisatie Syndicaat	3½	84	84½	—
Handelmaatschappij	4	—	—	—
O. I. Leening	4	83½	83½	—
Haarlemmermeer	5	94⅞	95⅛	95
Aandeelen Rijn-Spoorweg	4½	83¾	84⅛	84
Dito Holl. Spoorweg		—	—	—
BELGIE	4½	—	—	—
Dito bij ROTHSCHILD	2½	47	47½	47 1/16
SPANJE, Leen. bij ARDOIN v. 88	5	13	13⅛	13 1/16
Dito dito Onbep. Stukken	5	12	13⅛	—
Dito Leening	3	37¾	38½	38⅛
Dito Binnenl. ℔ 6 m.	3	29⅛	29⅝	29 7/16
Coupons Ardoins		8½	9	—
PORTUGAL, te Londen	3	34⅜	35	34⅞
Dito dito	4	36⅛	36⅝	36⅜
RUSLAND, Obl. HOPE 1798 en 1816	4	104½	105¼	105
Dito dito 1828 en 1829	5	104	105	—
Cert. bij dito 1831 en 1833	5	94	94½	—
Dito bij HOPE	4	85	85½	85¼
Dito bij STIEGLITZ & Co.	4½	83½	83⅞	83⅝
Certificaten te Hamburg		—	—	—
Inschrijving in Assign.	5	—	—	—
Certificaten van dito	5	63¾	64¼	64
POLEN, Certificaten	4 pCt.	—	—	—
Dito Aandeelen met Loten ℔ 250	*f*	—	—	—
Dito dito 500	*f*	—	—	—
OOSTENRIJK, Metall.	5 pCt.	82	82½	—
Dito dito Nieuwe	5	86½	87	86⅞
Dito 1847	5	42⅜	43¼	43 1/16
Dito Ween. Bank bij Goll.	5	86½	87	—
Dito	4	—	—	—
AMERIKA, Bankactien		3½	3½	—
BRAZILIE, 1824 200 £		—	—	—
MEXICO	5	25	26⅛	26⅛
VENEZUELA	2½	29	29½	29⅝
Grieken 3; 5½.				

Koers van het Geld: Beleening 3 pCt. Prolongatie 3½ pCt.
Wissel-Disconto —

Te Leyden ter Boekdrukkerij van J. G. LA LAU.

(Bijblad.)

De Minister gaat daarna over tot de behandeling der aanmerkingen van meer finantiëlen aard.

1°. Houdt de Minister vol het door hem bij de begrooting aangenomen beginsel, dat tot bestrijding van 's Rijks uitgaven, de Staat eene bijdrage uit de Overzeesche geldmiddelen niet geheel kan ontbeeren, zonder nieuwe belastingen.

2°. Ook hij betreurt het hooge cijfer der begrooting. In vroegeren tijd heerschte groote zorgeloosheid en verkwisting. Het lag noch in het bereik van de laatste, noch in dat der tegenwoordige Regering, om dienostaat van zaken in weinige jaren te herstellen. Het heeft hem dan ook leed gedaan, dat een der sprekers uit Groningen dien staat van zaken zoo hartstogtelijk heeft aangevallen. Die spr. heeft en de vorige en de tegenwoordige Regering onregt aangedaan, en vele daadzaken verkeerd voorgesteld.

De Minister zal niet ontkennen, dat het volk hooge lasten heeft, maar dat is onvoorzigtig en overdreven ze niet naar waarheid voor te stellen. Zij zijn zwaar, maar niet ondragelijk. Als een bewijs, hoezeer men er op uit is om te vereenvoudigen en te besparen, haalt de Minister aan, dat er 245 ambtenaren zijner administratie zijn komen te vervallen, zonder dat zulks eenige schade heeft te weeg gebragt. Ook toont de Minister aan wat door hem verrigt is, tot vermindering van het getal ontvangers der belastingen, en tot vermindering van het bedrag hunner inkomsten. De Minister bestrijdt het denkbeeld dat er slechts 6 tonnen gouds zouden zijn bespaard, en toont aan dat de bezuiniging een som oplevert van 12 tonnen gouds. De Minister betoogt al verder dat de ongelukkige maatschappelijke verschijnselen, die zoo hoog worden opgegeven, altijd hebben bestaan, en dat men ook in oude tijden die opmerkte en daarover klaagde. Zelfs in den meest bloeijenden tijd klaagde men over den druk der belastingen, over de toenemende armoede, over landverhuizing, over den achteruitgang der middelen van bestaan. De Minister haalt, tot staving dier bewering, onderscheidene geschiedkundige bijdragen aan, beroept zich op menigvuldige plakaten enz. In tegenoverstelling daarvan deelt de Minister onderscheidene voorbeelden mede, dat het inderdaad tegenwoordig zoo veel slechter niet gaat. Zoo is b. v. de kadastrale waarde der gebouwde en ongebouwde eigendommen in 6 jaren tijds met *f* 500,000 vermeerderd. Zoo is de uitvoer van de hoofdartikelen van den landbouw steeds toegenomen; in 1816 beliep deze 32, in 1847, 38 en in 1848, 39 millioenen. Zoo is de handelsvloot uitgebreid en toegenomen, zoodat er in 1849 164 nieuwe vaartuigen zijn te water gelaten. De Minister geeft gaarne toe, dat er in het belastingstelsel en in onzen maatschappelijken toestand veel te verbeteren valt. Hij gelooft dat hij gedurende zijne ministeriële loopbaan, reeds bewijzen geleverd heeft, dat hij ernstig op eene herziening van het belastingstelsel bedacht is, en dat deze voornamelijk moet worden gezocht, in eene betere verdeeling van de lasten des volks. Hij erkent gaarne dat hij het als eene groote onregtvaardigheid beschouwt, dat de nijverheid patent moet betalen, terwijl de rijke klasse daarvan ontheven of door geene andere belasting op gelijke wijze bezwaard is. Die onregtvaardigheid moet ophouden. De Minister wenscht met rondborstigheid te spreken, omdat hij steeds als eerlijk man voor 's Lands vertegenwoordiging en voor het Volk wenscht te kunnen staan. De Minister beveelt eendragt aan. Want als men de handen van de stuurlieden steeds afwendt van het roer, dan zou dit er toe kunnen leiden, dat het schip op eene onvoorziene klip zou stranden. Ten slotte zegt hij, dat hij nooit zal vergeten, dat de belastingen door vele ingezetenen met moeite, met zorg en met ontberingen worden opgebragt, doch dat hij bij het gebruik der gelden, het als zijn pligt beschouwt, dit in het oog te houden, hetgeen niet alleen de grondwettelijke verantwoordelijkheid voorschrijft, maar hetgeen hem geboden wordt door zijn geweten. Hij hoopt aan die beginselen getrouw te blijven, zoo lang hij den ministeriëlen zetel zal bekleeden.

De Heer Dommer van Poldersvelt zegt, dat toen hij het van zijn pligt rekende eergisteren te spreken, bij hem niets anders voorop stonden dan zuivere bedoelingen; dat hij geene bedoeling hoegenaamd heeft gehad jemand te miskennen; en als hij gisteren in overspannen gevoel iets te veel gezegd mogt hebben, men bedenke dan waaruit dit ontstaan is.

Alsnu is het woord aan den Minister van Binnenl. Zaken. Zijne taak is, zegt hij, eenvoudiger dan die van den Minister van Finantiën. Het Ministerie is in deze Kamer over 't algemeen met welwillendheid, met beuschheid ontvangen, op twee uitzonderingen na.

De *eerste* was gelegen in de rede van den Heer Groen v. Prinsterer, die in plaats van eene censuur over de begrooting, eene censuur over de personen van het Ministerie heeft geleverd. Hij heeft al die punten behandeld met eene stekelachtige beleefdheid, en daaromtrent ernstige opmerkingen uitgelokt.

De Minister meent op al de redenen van den Heer Groen niet beter te antwoorden dan: wacht onze daden af.

Ten *tweede* heeft het lid uit Almelo (Donker Curtius) gewaagd van zijne vrienden die verwijderd waren, en dat de nieuw opgetreden Ministers hem onverschillig waren. Maar de Minister vraagt *wie* is belast geweest met de voorbereiding van een nieuw bewind? Hij heeft niet den Heer Donker Curtius gezocht, maar deze hem. Wat betreft de opmerking van een lid, dat er voorkeur bestaat van de eene plaats boven de andere, elke aanwijzing deswege zou den Minister hoogst aangenaam zijn.

Voorts zegt de Minister, dat wat een programma betreft, of althans een schets van in te voeren bezuinigingen, men die in de begrooting zou gehad hebben als de tijd dit had toegelaten.

En wat eindelijk betreft de questie nopens achteruitstelling van de Katholijken, hem is het uiten der bezwaren daarover aangenaam geweest; maar de loop dien de discussie genomen heeft, niet, en eene voortzetting van die discussie, in dien geest, zou aanleiding kunnen geven tot een schijn van wantrouwen jegens dit Ministerie. Wat zijn departement betreft, kan hij de verzekering geven, dat hij in allen deele regtvaardig te werk gaat, dat het zijne hoofdbedoeling is om alle nationale elementen te vereenigen; om te vernietigen alle tegenstelling tusschen Katholijken en Protestanten; want daar waar allen gevorderd worden tot buitengewone inspanning, daar bestaat te meer behoefte aan innige vereeniging.

De Minister van Justitie beantwoordt een paar aanmerkingen van den Heer Donker Curtius en den Heer Groen.

Avondzitting van Donderdag 13 December.

In deze zitting hebben nog over het geheel der begrootingswetten de Heeren Groen van Prinsterer, van Zuylen van Nyevelt, Donker Curtius, Dullert en Wintgens, alsmede de Ministers van Finantiën en van Binnenlandsche Zaken het woord gevoerd. Die algemeene beraadslagingen zijn alsdan gesloten, en die over de verschillende hoofdstukken hebben daarop een aanvang genomen.

Hoofdst. I. (*Huis des Konings*) is zonder beraadslaging met algemeene stemmen aangenomen.

Hoofdst. II. (*Hooge Collegien*). De Heer Dullert heeft bij de 1e afd. als amendement voorgesteld, tusschen artt. 4 en 5 een nieuw artikel te voegen, ten doel hebbende de zaak nopens het openbaar maken van het verslag van het verhandelde in de Kamers over te brengen van het hoofdstuk van Binnenl. Zaken, op het tegenwoordige hoofdstuk. Nadat daarover het woord gevoerd is door de Heeren van Hall, Duymaer van Twist en den Minister van Finantien, is dit amendement goedgekeurd. Op art. 5 stelde de Heer Wintgens een amendement voor, ten oogwerk hebbende den post met *f* 500 te verhoogen, tot den aankoop van boeken voor de bibliotheek der Kamer. Daarover voerden het woord de Heeren Dirks, de Man, van Hasselt, Fokker, Sloet, Wynaendts, Smit, van Heiden Reinestein en de Minister van Finantien. Ten slotte werd het amendement verworpen met 44 tegen 13 stemmen. Het art. aangenomen zijnde, is de zitting opgeheven tot morgen ten 11 ure.

Zitting van Vrijdag 14 December.

Ingekomen van *de Tijd*, Noordhollandsche Courant, een werkje nopens de verhouding van het getal Roomsch-Katholijke tot dat der Protestantsche ambtenaren. Plaatsing in de hoekerij.

De beraadslagingen zijn voortgezet over hoofdstuk II (*Hooge Collegien* enz.)

Nopens Afdeeling II, wegens den *Raad van State*, heeft de Heer Moraaz aangedrongen op eene spoedige reorganisatie van dat collegie.

De Minister van Finantien heeft de hooge roeping van den Raad geschetst. Dat intusschen de Raad eene geheele reorganisatie moet ondergaan, vloeit uit de Grondwet zelve voort.

Ten aanzien van Afdeeling V, *den Hoogen Raad van Adel*, heeft de Heer van der Heiden aangedrongen op afschaffing.

De Minister van Finantien heeft gezegd, dat dit een onderwerp van overweging zal uitmaken.

Bij de behandeling van Afdeeling VII, *Pensioenen en Wachtgelden*, heeft de Heer van Hall verklaart, dat hij geen deel nam aan de algemeene beraadslaging, ten einde de moeijelijke taak der Ministers niet te belemmeren. Doch dat de Minister van Justitie het denkbeeld heeft ontwikkeld, dat het 2° add. art. der Grondwet geen regt verleende aan hen, die door of ten gevolge van de herziening der Grondwet betrekkingen verloren hebben, hun voor het leven opgedragen, tot het bekomen van schadevergoeding, omtrent dat beginsel meent hij zijne waarschuwende stem te moeten doen hooren. Volgens den Minister nu, zou aan de leden van de voormalige Eerste Kamer, volgens dat artikel geen regt zijn toegekend tot schadeloosstelling. Tegen het verbreken van verkregen regten moet worden gewaakt, ook al vloeit daaruit geldelijk bezwaar voort, en hij vertrouwt, dat men niet handelen zal noch tegen den geest, noch tegen de letter van de Grondwet.

De Heeren Boreel, van Naamen, van Randwijck, van Nispen van Sevenaer, Donker Curtius, Schooneveld, Duymaer van Twist en Costerus, hebben, op verschillende gronden, het gevoelen van den Heer van Hall ondersteund en dat des Ministers of der Regering bestreden.

De Minister van Justitie heeft den spreker uit de Hoofdstad zijnen dank betuigd voor de waarschuwing. De Regering meende dat daartoe, geene verplichting bestond.

Nadat onderscheidene der vorige sprekers nog het woord hebben gevoerd, en de Heer van Hall had geantwoord, heeft de Minister verklaard, dat de Regering het vraagstuk tot een onderwerp van nadere overweging zal maken.

Daarna is Hoofdst. II *aangenomen* met 60 tegen 1 stem (die van den Heer de Moraaz).

Avondzitting van Vrijdag 14 December.

Er hebben in deze Zitting langdurige beraadslagingen plaats gehad over de afzonderlijke afdeelingen en artikelen van Hoofdst. III (*Binnenl. Zaken*). Een groot aantal leden heeft het woord gevoerd. De Minister voor Buitenlandsche Zaken heeft de begrooting in 't algemeen verdedigd en eenige inlichtingen gegeven omtrent de toetreding van Nederland tot de overeenkomst in September jl. gesloten tusschen Oostenrijk en Pruissen. — De Minister heeft verklaard, dat door de gemaakte reserves niets te vreezen is voor Nederland, van eene overwegende magt dier beide Rijken. Door den aard der adhaesie is men altijd nog in staat, op eene eenige concrete wijze uit mogelijke verwikkelingen terug te trekken.

Het Hoofdstuk is *aangenomen* met 54 tegen 5 stemmen. *Tegen* de Heeren: Storm, Smit, Wintgens, Dirks en Costerus.

De Zitting is opgeheven tot morgen ochtend ten 11½ ure.